

Olje- og energidepartementet
PB 8148 Dep
0033 Oslo

Stord 13.03.2019
Dykkar ref.
Vår ref. 143147/1
Arkivnr.
Saksbehandler ANDRESEN
MAGNE
Sider 6

1 Kommentarer til klage på vedtak Onarheim kraftverk

Vi viser til NVE sitt vedtak om å gi Sunnhordland Kraftlag (SKL) konsesjon til bygging av Onarheim kraftverk i Kvinnherad kommune, Hordaland fylke.

Det er kommet tre uttalelser til NVE sitt vedtak:

- Kvinnherad Turlag, Bergen og Hordaland Turlag, Forum for Natur og Friluftsliv Hordaland (FNF Hordaland), Naturvernforbundet Kvinnherad
 - Ber primært om at NVE omgjør vedtaket, sekundært at OED gjør en vurdering av innsendt klage
- Grunneier Trond-Arild Frøystein
 - Uttrykker uenighet om planen for utbygging og opplever å ikke være inkludert i prosessen.
- Kvinnherad kommune
 - Presisering av avbøtende tiltak i forhold til drikkevannsforsyning.

SKL mener det ikke er grunnlag for å omgjøre vedtaket, slik første klager ber om. Klagen presenterer ikke nye moment i saken og NVE sin konsesjonsbehandling er i tråd med etablert forvaltningspraksis og politiske signaler og føringer.

Grunneieren ytrer at han ikke er blitt inkludert i planene. Alle privatrettslige forhold både i forhold til fallrettigheter og grunneiere er ivaretatt. SKL anerkjenner grunneiere sin opplevelse, men opplever at den skyldes at detaljplanarbeidet først starter etter at konsesjon er gitt. Det har derfor ikke vært noe konkret planarbeid å delta i ennå. SKL vil involvere alle berørte grunneiere i prosjekterings- og anleggsfasen slik at deres behov og ønsker blir vektlagt.

SKL takker for innspillene fra Kvinnherad kommune. Kravene som listes opp er i all hovedsak i tråd med det som er beskrevet i konsesjonssøknaden og påleggene NVE har gitt i konsesjon og vedtak. SKL vil ha tett dialog med Kvinnherad kommune i alle faser av prosjektet.

Nedenfor gis mer utfyllende kommentarer til innspillene som er kommet. Vi viser forøvrig til konsesjonssøknaden, vårt svar på innkomne høringsuttalelser og notat fra 6.7.2018 med beskrivelse av ny plassering av inntak.

2 Kvinnherad Turlag, Bergen og Hordaland Turlag, FNF Hordaland og Naturvernforbundet Hordaland

Partene klager på NVE sitt vedtak og ber om at NVE omgjør det. Sekundært at OED gjør en vurdering av klagen. Klagen støttes av lokalpartiene Rødt, SV, MDG og Venstre i Kvinnherad kommune.

SKL kan ikke se at klagen tar opp nye moment eller forhold, slik at alle forhold som påpekes i klagen allerede er behandlet i konsesjonsprosessen. Klager mener at NVE «*ikkje har lagt vekt på dei almene interessene folkehelse, friluftsliv og naturopplevingar*»

- Klager er uenig i NVE sine vurderinger og konklusjoner
- Klager mener at vedtaket går på tvers av politiske retningslinjer og føringer

SKL mener det er faktisk feil at forholdene som påpekes ikke er behandlet og vektlagt i vedtaket. Videre er vurderingene som ligger til grunn for vedtaket så langt vi kjenner til, innenfor gjeldende politikk på området. SKL mener det derfor ikke er grunnlag for å endre vedtaket.

SKL bemerker at Kvinnherad kommune har gitt positiv uttale til utbygging av Onarheim kraftverk og at lokalpartiene som støtter klagen samlet har 2 av 35 representanter i Kvinnherad kommunestyre.

2.1 Friluftsliv og brukerinteresser

Negativ konsekvens for friluftsliv og brukerinteresser er av de tyngste innvendingene fra klager. Som det går frem av konsesjonssøknaden og SKL sitt svar til høringsuttalelsene er SKL langt på vei enig i områdets verdi for brukerinteressene, men er uenig i at tiltaket har de negative konsekvensene klager beskriver. NVE skriver i vedtaket:

«Den alternative inntaksplasseringen vil i liten grad være synlig fra området ved Bremstølvatn, eller fra den mest benyttet turstien (Stølsvegen) som går oppover langs Hellandselva, NVE mener flytting av inntaket vil redusere ulempene for friluftsliv og brukerinteresser i vesentlig grad»

Klager påpeker friluftslivets posisjon i Norge og viser til flere dokument som vektlegger dette. SKL er uenig i at tiltaket truer friluftslivets posisjon i Norge generelt og i området spesielt. Klagen viser til nasjonale mål for friluftslivet og siterer:

«-Friluftslivets posisjon skal bli teken vare på og utvikla vidare gjennom ivaretaking av allemannsretten, bevaring og tilrettelegging av viktige friluftslivsområde og stimulering til auka friluftslivsaktivitet for alle.

-Naturen skal i større grad brukast som læringsarena og aktivitetsområde for barn og unge»

Onarheim kraftverk har sitt utspring i grunneiernes ønske om å utnytte ressursene på sine bruk best mulig. Området er et mye brukt turområde, blant annet fordi det går tilrettelagte turstier på og gjennom grunneiernes eiendommer, slik at allemannsretten ivaretas på en god måte. Dette inkluderer steinsetting/trapper og benker. Oppe ved Bremstølen er det bord og benker samt etablert en trygg bro for kryssing av Hellandselva, alt etter avtaler med grunneierne. Det kan virke urimelig for grunneierne dersom deres bidrag til å legge til rette for allment friluftsliv på deres landbrukseiendom blir argument for videre utvikling av eiendommene. Turinteresser lokalt har lansert forskjellige mulige tiltak for ytterligere tilrettelegging for friluftslivet i området. SKL er positive til slike initiativ og er villige til å bidra til realisering av dette, forutsatt bred enighet om tiltakenes positive verdi samt nødvendige planavklaringer og avtaler med berørte grunneiere.

Klagen viser til Prop. 1 S (2018-2019) fra Klima og miljødepartementet. Der listes en rekke positive effekter av friluftslivet. Dette går blant annet på fysisk aktivitet uten konkurranseelement, ro, frisk luft og naturopplevelser i nærmiljøet. Slik Onarheim kraftverk er planlagt blir ikke disse verdiene truet.

Klager viser til avtalen mellom Norge og Sverige om el-sertifikater, der det siteres:

«Framhever at hensynet til andre allmenne interesser og natur- og miljøforhold skal ivaretas gjennom tillatelsene til de enkelte utbyggingene.»

SKL mener dette nettopp er ivaretatt gjennom tillatelsen, både ved endret inntaksplassering og avbøtende tiltak som for eksempel krav til minstevannføring og omløpsventil.

2.2 Landskapsopplevelse

SKL reagerer på at klager viser til NVEs vurderinger av et utbyggingsalternativ som ikke er relevant (alternativ 1). SKL har selv anbefalt inntaksplassering lenger ned (alternativ 2), og det er dette alternativet som er gitt konsesjon.

Landskapsopplevelsen av Hellandselva varierer med vær og nedbørsmengde. Hele tiltaket ligger i et skogområde, mens nedbørsfeltet som er relativt lite (10,6 km²) ligger i all hovedsak over tregrensen der det er blankskurte fjell. Dette gir rask respons i nedbørsfeltet slik at vannføringen stiger raskt ved nedbør, for så å falle raskt ved oppholdsvær. Store variasjoner i vannføring gir tilsvarende variasjoner i hvordan vassdraget oppleves på avstand.

Kilde: norgebilder.no

Som vist på flyfotoet ovenfor, ligger elven i umiddelbar nærhet av tettstedet Husnes og aluminiumsverket Hydro Husnes, som er av de større smelteverkene i Norge. Aluminiumsverket ligger omtrent midt i bildet, mens Hellandselva er til høyre. Fra smelteverket og sør-vestover går det 320 kV kraftlinjer over til Blåfalli trafostasjon. På flyfotoet er bare traséen synlig, som et ryddet område skrått nedover på bildet.

Klager påpeker at den nedgravde rørgaten vil være et omfattende inngrep som vil være synlig og skjemmende i lang tid. Nedre deler av rørtraséen vil være nedgravd, og denne vil revegeteres. Tiltaket ligger i sin helhet på landbrukseiendommer og i forbindelse med ordinær drift er det aktuelt for grunneierne å ta ut større mengder skog (snauhogst) i området. Slik aktivitet påvirker landskapsopplevelsen i vesentlig større grad. Øvre del av vannveien er planlagt som fullprofilboring som ikke gir synlige inngrep på strekningen. SKL mener dette samlet sett er en god løsning på vannveien som gir små negative konsekvenser. For detaljert skisse av tekniske inngrep viser vi til vedlegg til «Bakgrunn for vedtak Onarheim Kraftverk».

Oppsummert er tettstedet Husnes, smelteverket med tilhørende kraftlinjer og ordinær skogsdrift vesentlige element i landskapsopplevelsen av Hellandselva. Opplevelsen av selve elva varierer mye med varierende vannføring.

2.3 Sammenhengende naturområder med urørt preg

Klager trekker frem flere forhold knyttet til Bremstølen, Bremstølsvatnet, turstier østover fra Bremstølen og områder nordøst for Bremstølen.

Tiltaket berører ikke de områdene som omtales i klagen. Inntaket er planlagt om lag 25 m nedstrøms og 200/250 m vest for Bremstølen/Bremstølvatnet. Inntaksplasseringen er ikke synlig fra turstien, Bremstølen eller Bremstølsvatnet. Videre er det som nevnt planlagt fullprofilboring av den øvre delen av vannveien slik at inngrepet ved inntaket blir så lite og skånsomt som mulig. SKL mener de omtalte områdene vil ha et urørt preg, som i dag, også etter ferdigstilt utbygging.

I tillegg kan det nevnes at Kvinnherad kommune i 2017 fikk konsesjon på økt regulering av Svartavatn til drikkevannsforsyning og forsyning av kjølevann til Hydro Husnes. Svartavatnet har en regulering på 22m, mellom kote 750 og 772, og det ble samtidig gitt løyve til etablering av borehull for å få overført vannet. Svartavatnet ligger om lag 2,5 km nord, nordøst for Bremstølen, langs turstien til Englafjell. Svartavatnet og Englafjell sin plassering i forhold til Bremstølsvatnet er vist på kartet nedenfor.

Kilde: ut.no/kart

2.4 Sumvirkninger

Klager mener at å «*auka lasten av tyngre, tekniske inngrep i områda i Husnesfjella bryt med den forvaltningspraksis NVE har lagt til grunn i KSK-notat nr 25/2014 «Folgefonnpakken»*».

«Folgefonnpakken» var 13 småkraftprosjekt der NVE samkjørte behandlingen av disse. NVE ga avslag på 7 og tillatelse til 6 av søknadene. SKL er uenig i at vedtaket for Onarheim kraftverk bryter med vedtakene for disse 13 kraftverkene på Folgefonnhalvøya. Det er store variasjoner i konsekvens mellom de forskjellige tiltakene, og følgelig også forskjellige utfall i konsesjonsvurderingene. SKL hadde to prosjekt i «Folgefonnpakken», ett som fikk konsesjon og ett som fikk avslag. Det går frem av KSK-notat 25/2014 at prosjektene som fikk avslag i

«Folgefonnpakken» rent faktisk har større negative konsekvenser enn Onarheim kraftverk. Dette gjelder ikke bare sum-effekter, men konkrete negative effekter ved det enkelte prosjekt. Samtidig gir Onarheim kraftverk vesentlig større årlig energiproduksjon. Onarheim kraftverk gir 30% mer energi enn det største prosjektet i «Folgefonnpakken» og 150% mer energi enn prosjektene i gjennomsnitt. SKL mener sammenligningen mellom vedtakene i «Folgefonnpakken» og vedtaket for Onarheim Kraftverk viser god forvaltningspraksis, der et prosjekt med større fordeler enn ulemper gis en annen vurdering enn prosjekt med større ulemper enn fordeler.

3 Grunneier Trond-Arild Frøystein

Frøystein overtok eiendommen i 2015. Eiendommen ble med i Hellandsvassdragets fallrettslag (HFL) året før, da de ble opprettet 3.2.2014. HFL består av alle fallrettshaverne i Hellandselva, som også inkluderer alle grunneiere som blir berørt av tiltaket. HFL har som formål å legge til rette for utnyttelse av fallrettighetene til Hellandsvassdraget for kraftproduksjon og har nødvendige fullmakter fra medlemmene til å inngå avtaler om bruk av fallrettighetene. SKL inngikk avtale med HFL 20.10.2016.

En konsesjonssøknad beskriver prosjektet på et overordnet nivå, mens detaljprosjekteringen først gjøres når prosjektet eventuelt har fått konsesjon. Grunneiere som ikke har sett detaljerte planer for hvordan tiltaket helt konkret skal utføres, kan frykte at de er forbigått når de oppdager at prosjektet har fått konsesjon. SKL opplever at klagen skyldes slike forhold.

SKL har gjennomført et møte med Frøystein nå i mars, og vil fortsette med tett og god dialog slik at grunneiers ønsker og interesser blir tatt med i vurderingene for detaljprosjekteringen.

4 Kvinnherad kommune

SKL har hatt flere møter med Kvinnherad kommune i forbindelse med prosjektet. Kvinnherad kommune generelt, og vatn og avlaup spesielt, blir en sentral samarbeidsaktør både under planlegging, men også i anleggs- og driftsfasen.

Inntaket til Husnes vannverk ligger like nedstrøms planlagt kraftstasjonsplassering. En trygg og sikker vannforsyning til Husnes både i anleggs- og driftsfasen er en forutsetning for bygging og drift av Onarheim kraftverk. På Stord har SKL Lundsetter kraftverk som står i drikkevannsforsyningen til Stord kommune. Gjennom valg av tekniske løsninger og god dialog med kommunen, har begge parter god erfaring med kraftverk i kombinasjon med drikkevannsforsyning. Dette finnes også en rekke andre steder i Norge.

Kvinnherad kommune, vatn og avlaup har sendt inn uttale der det listes opp fem krav:

Krav om midlertidig råvannsledning forbi anleggsområdet.

Det er helt sentralt å ivareta både vannvolum og vannkvalitet for Husnes vannverk i anleggsfasen. SKL har i konsesjonssøknaden (kap 4) beskrevet at valg av konkret tiltak vurderes i prosjekteringsfasen i tett dialog med Kvinnherad kommune. Omtalt løsning er omtalt som en mulighet.

Krav om omløpsventil og signal om kraftverket er i drift.

I konsesjonens punkt 1 står det at «*Det skal installeres en omløpsventil med kapasitet på minimum 50% av maksimal slukeevne*». 50% av maksimal slukeevne tilsvarer om lag 1,6 m³/s. Så langt SKL kjenner til har vannverket rett til et uttak på 0,46 m³/s. Omløpsventilens kapasitet overstiger dermed vannverkets behov med god margin.

Videre ønsker vannverket å vite til enhver tid om kraftstasjonen er i drift eller ikke, f.eks. med signal direkte til vannverkets sin driftskontroll.

Onarheim kraftverk er helt uten magasin og har derfor ingen mulighet til å lagre vann. Vannet vil til enhver tid enten gå gjennom kraftverket eller i naturlig elveløp. Videre installeres det omløpsventil, slik at vannføringen nedstrøms kraftverket opprettholdes ved eventuelle plutselige utfall. Omløpsventilen stenges gradvis til hele vannføringen går i elven. Vannføringen nedstrøms Onarheim kraftstasjon vil derfor være tilnærmet uendret i enhver situasjon, uavhengig av om kraftverket er i drift eller ikke. SKL anerkjenner kommunens behov for å sikre vannforsyningen, men kan ikke se at informasjon om kraftverket er i drift eller ikke er sentralt i dette.

Valg av oljer i kraftverket

Kraftverket ligger i drikkevannsforsyningen til Husnes, noe som er et sentralt premiss for utformingen av kraftverket. Det vil derfor primært benyttes elektromotorer for manøvrering av turbiner og luker. Der det er behov for oljer vil det bli brukt oljer som ved en eventuell lekkasje ikke medfører fare for drikkevannsforsyningen, som beskrevet i konsesjonssøknaden.

Håndtering av oljelekkasje

Som omtalt i konsesjonssøknaden vil behov for oljedetektor og oljefeller vurderes i detaljplanfasen, i dialog med Kvinnherad kommune.

Dekking av kostnader til oljedetektor/oljefelle

Det forutsettes at Kvinnherad kommune og Onarheim kraftverk har en løpende dialog både i prosjekterings-, anleggs- og driftsfasen. Nødvendige tiltak for å sikre drikkevannsforsyningen forutsettes derfor i stor grad å bli avtalt mellom partene. Dersom det ikke installeres oljedetektor/oljefelle på Onarheim kraftverk, og Husnes vassverk får pålegg fra Mattilsynet om at dette må installeres på grunn av Onarheim kraftverk, vil Onarheim kraftverk dekke kostnadene til dette. Dersom pålegget eller utførelsen går utover behov som følge av Onarheim kraftverk, vil Onarheim kraftverk dekke en forholdsmessig del av kostnaden.

Med helsing
SUNNHORDLAND KRAFTLAG AS

ANDRESEN MAGNE